

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., seer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, seer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V sredo 9. novembra 1853.

List 90.

Od pozimske klaje za živino.

Dosto znano je, da je živina konec zime večidel revna in da potrebuje celo poletje se spet popraviti, kakor naši kmetje pravijo; ko zima pride, pa spet hujša, in tako se versti hujšanje in boljšanje, kakor se versti zima in poletje. In vendar hujšanja pozimi ni vselej le to krivo, da živini klaje manjka ali da strada. Druzi vzrokov je več, in od teh napāk se bomo v sledečem pogovorili.

Perva in glavna napaka je nerednost v 3 rečeh: 1) nobenega pravega reda ni v času, kadar se živini klaje, 2) ni pravega reda v meri klaje ali kerme, katero živina na dan dobiva, in 3) se ne gleda na lastnost (sorto) klaje. Pri taki nerodnosti pa se živina ne more dobro počutiti. Pozimi, da ni treba pri ljuči živine kermi ali futrati, se ji poklada že ob petih popoldne, zjutrej iz ravnega vzroka pa še le ob sedmih. Tako od 5. do 7. ni nič več dobila, po dnevi pa potem trikrat. Želodec pa to ni vse eno, da je enkrat dolgo prazen, drugikrat pa obilo nabasan. Pri takem gospodarstvu ne tekne in ne zda klaja, kakor bi imela. — Pri mnogih kmetijah tudi nobene prave mere ni pri klaji: enkrat z bétom drugikrat s psom. Danes se poljubi dekli, ker je ravno dobre volje, trikrat več kravam dati, kakor jim je včeraj dala, ker je prelena bila; danes jim nameče le slame, jutri pa jim napravi škafov, da je kaj.

Vse take napake vidimo pri kmetijah, kodar gospodar sam ne vé, koliko je klaje pridelal in kako bi jo namestoval, če je zmanjka, al ob kratkem rečeno: kjer pri hiši ni pravega gospodarstva in le dekla gospodari, kakor se ji ljubi. Dokler se pa živinoreja v tacih rokah véde, ne bo vérgla dobička.

Druga poglavna napaka pri sila veliko kmetovavcih je, da ne poznajo vrednosti te in une klaje; „klaja je klaja“ mislijo in tako tudi ravnaajo; če je kravam le kaj dá, je že vse opravljeno. Marsikdo misli, Bog vé koliko tečne klaje je svoji živini dal, ako ji je pehar pese ali krompirja v korito vsul; če ji je, postavimo, 16 funtov (liber) pese (rone) dal, misli, Bog vé kaj ji je dal. Pa koliko je krava s temi 16 funti pese klaje dobila? — le 8 funtov sená. Taka je tudi z drugo klajo, če kmetovavec ne vé: kolikšno tečnost ima v sebi.

Za kmetovavca tedaj, kateri hoče tako gospodariti, da bo njegova živina vedno pravo mero klaje dobivala, je treba, da saj nekoliko pozná tečnost ali redivnost klaje, da v krivih mislih zapopaden ne bo ene preveč, druge premalo dajal.

Po celem svetu je navada, da tečnost ali redivnost sená veljá za merilo redivnosti vsake druge klaje, to je, da z redivnostjo sená primerja se redivnost druge piče. Tečnost sená je enklja (1); vsa druga klaja se zaznamva po ti z večjo številko, če je bolj redivna kakor sená, ali z manjšo, ako je manj tečna od sená, na priliko: tečnost sená je 1, tečnost reží 2 in pol, slame $\frac{1}{2}$ (pol). Tako pisanje se takole razume:

1 funt	slame veljá toliko kot	$\frac{1}{2}$ funta	sená ali	$\frac{2}{5}$ funta	reží,
10 funtov	„ „ „ „	5 funtov	„ „	2 „	„
20 „	„ „ „ „	10 „	„ „	4 „	„
40 „	„ „ „ „	20 „	„ „	8 „	„

V tem spisu bomo razložili redivnost mnogotere klaje po tistih skušnjah, ki jih je preslavni živinorejci A. Weckherlin naznanil, ko je vrednost klaje presojeval.

(Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

(Rodovitnost rusovskega na Ogerskem vdomačenega laní). Častiti predsednik naše kmetijske družbe gosp. Terpinč so nam naznanili, da iz 2 mernikov tistega semena, ki so ga tudi razdelili letos po podružnicah kmetijskih, so pridelali letos 3 cente in 18 funtov kaj lepega predíva in pa 40 funtov tul. Al ni to lep pridelk? Ali ne zasluži, da se primemo kar naj bolj moremo tega semena?

(V bučah in kumarah) je po več skušnjah le polovica rodovitnih (plodnih) pešká; rodovitne peske so tiste, ki so v buči ali kumari proti kocenu (stebelu); tiste pa, ki so bolj gori proti muhi, poženo le cvetje, pa ne naredé sadu. Naj bi vertnarji po ti skušnji semenske peške izbirali.

(Kravji rep znamenje molšne krave). Ako je kravji rep zgor pri koncu prav debel in močen in doli gredé zmiraj tanjši in da ne doseže popolnoma kolena, navadno znamenje je to slabe krave. Če je pa celi rep bolj tanak in da seže še čez koleno, naznanuje to dobro kravo; se vé da se samo po sebi razume, da je tu le od kostnatega in od mesnatega repovega dela govorjenje.

Potovanje križem svetá.

Od hrane ali živeža mnogoverstnih ljudstev.

(Dalje.)

Slišali smo, da so ljudstva na svetu, ktere večidel le od parsti živijo. Marsikteri bravec si bo mislil: kako je li to mogoče, da človek zamore živeti od gline? Pripravljeni smo na tako vprašanje z odgovorom, da glina

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., sicer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V saboto 12. novembra 1853.

List 91.

Kako ravnati, če krompir v kletih ali hramih gnjije.

Maloktero leto je krompir v kletih (keldrih) tako gnjil, kakor letos v nekaterih krajih, in če bo tako naprej šlo, se nekteri kmetovavci okoli Ljubljane bojé za seme.

Če ima krompir že posebno nagnjenje do gnjilobe v sebi in je s tako natoro že v hram prišel, bo težko ali celo nemogoče ustaviti gnjilobo, ker nam pomočki zoper to nadlogo niso znani.

Vendar gospodar ali gospodinja za tega voljo ne smé rok križem deržati, ampak mora pomagati, kar se pomagati dá, kakor hitro vidi, da čez navado mu gnjije krompir v kleti, in se poslužiti tistih pomočkov, ki so sploh zoper gnjilobo znani in poterjeni.

Klet ali hram za krompir mora biti: 1) suh, zračen (ljusten) in ne pregorák; čigar hram ni tak, naj si skusi pomagati, kakor more; če ne, bo ob vsega prišel. 2) Krompir ne smé ležati na prevelicah kupih; kar je čez 3 čevlje, je preveč; če so manjši kupi, bolje je; če se pa zavolj prostora mora krompir bolj na debelo nasipati, je dobro med krompir suhega peska ali ogegnega prahu natresti. V lanskim „Novicah“ (list 13.) smo naznanili kmetovavcem, da po naj novejših skušnjah se dá krompir gnjilobe obvarovati in dolgo hraniti, ako se v kleti ali hramu na oglje spravi, ker oglje, kakor je sploh znano, je velik zopernik gnjilobe. To nam je poterdil po svojih lastnih skušnjah tudi v kmetijstvu pridni zdravnik gosp. Kos. Dobro je tudi, če se položé po kleti eno ped debeli tramovi in čez nje poredoma dile, da krompir tako kakor na rešetu nad tlami leži, da se ne spari in ga sapa prepihuje. Tudi je dobro stene v kleti z dilami obložiti, da se mokrega zida krompir ne tiši. 3) Treba je krompir večkrat pregledovati; tisti, ki je naj bolj verh kupa, večidel narpoprej gnjije, ker vroči sopari od tal zmiraj kviško silijo. Nagnjitega je treba pridno odberati, da gnjili zdravega ne okuži.

To so edini pomočki; kakor more, naj se jih posluži gospodar. S pridnostjo in umnostjo se zamore marsikaj otéti, kar po nemarnosti v gotovo zgubo gré.

Od pozimske klaje za živino.

(Dalje.)

Senó. Kakor je poleti na dobri paši dobra trava, tako je iz take trave senó pozimi naj boljši, naj zdravši in živini naj primerniši klaja. Kolikor več memo druge piče goveda sená pozimi dobivajo, toliko bolje se bojo pri taki klaji počutile;

pri senu se živina dobro redí, veliko mléka daje, je zdrava in za pleme dobra ostane. Med senom in senom je pa velik razloček. Tega ne smé gospodar nikdar pozabiti. Kislo senó naj se nikar ne sili molzni živini; škodljivo ji je; pa tudi drugim govedom naj se nikar ne poklada, ako se jim zraven tacega sená še kislá obloja daje; takošna piča napravljá rada mnogotere pljučne bolezni, ki se kakor tat počasi prikradejo v živino. Mokro domu spravljeno senó, zatuhlo ali plesnjivo senó napravljá veliko trebušnih in pljučnih bolezin in krave zveržejo rade po njem. Kjer je pa dobro senó poglavitna klaja, se zna že kakšna druga slabéji piča zraven dobrega sená dajati.

Če se štajarska, nemška ali turška detelja o pravem času, to je, ko ravno cvesti začne, lepo domu spravi, je tudi toliko vredna kakor dobro senó.

Slama. Slame prav za prav pri govedih ne smemo prištevati pravi klaji; slama je le namestnica v sili, in je po malem z drugo klajo dajana le zato dobra, da vamp nabaše, in je tudi takrat potrebna, kadar se živina s korenstvom (repo, peso, krompirjem) kermi, da pomaga mehko klajo bolje prebavljati. Kolikor manj se pa razun tega sicer slame poklada, toliko bolje je za živino; molzni in plemenski živini pa celó ne tekne nič. Če gospodar skerbi za svojo živino, da ne bo preslabo glešana, naj ne pripusti, da bi goveda njegove več kakor polovico vsakdanje klaje slame dobivale. Tako govori živinorejec. Drugač, se vé, bo govoril kmetovavec. Al kmetovavec naj dobro prevdari, kaj mu bo več verglo: da več živinske klaje prideluje in živino dobro redí, ali da več žita seje in slame pridelá, s katero se živina vselej le slabéji redí. Po tem razločku se dá presoditi, kar eden žitni sevi, drugi pa živinski klaji na hvalo prepoveduje.

Krompir. Krompirja za govejo živino, ktera je za molžo ali za pleme, na nobeno vižo hvaliti ne morem. Pri živini za rejo nikakor prav ne tekne, ker materam kakor mladim marsikako napako ali bolezin naključí; junice se po krompirju začno prezgodaj pojati; breje krave pa po njem večkrat zveržejo, kakor pri drugi klaji; večkrat se je že tudi primerilo, da krave, ki so bile večidel s krompirjem rejene, so vergle teleta s predebelo popkovino (podkovno žnoro), zavolj ktere je že tu in tam kakošna telce poginilo. — Če se molznim kravam poklada krompir, je mléko manj mastno, sirovo maslo sirasto in belo, tudi manj okusno. Holstajnci, ki so mojstri v napravljanju sirovega masla (putra), celó pravijo, da se mleko s krompirjem

kermenih krav težko mède, in če se je le kaj majhnega napak storilo, se celó ne vmède.

Če se zraven krompirja poklada živini tudi dosti druge dobre klaje tako, da krompir ni poglavitui živež, se vé da po tem krompir ni tako škodljiv.

Kdor se tedaj pri živini za molžo in plemo krompirju popolnoma ogniti zamore (dan današnji je to lahko, ker krompirja še ljudem manjka), bo prav storil; kdor ga ji pa poklada, naj saj tako ravna, da mlada živina in živina za molžo in plemo saj polovico druge klaje vsak dan dobiva. Pri živini pa, ki se pita (debeli) in pa pri vožni živini, pri kateri je na tem ležeče, da je dobro rejena, je pa druga, — taki se že zna več krompirja pokladati.

(Dalje sledi.)

Šole.

Šole so človeštvu k neizrekljivi koristi; reči se zamore: one so podlaga vsega človeškega blagostanja. Nemogoče je toraj sošteti dobrot, ki iz dobro vredjenih šol za sledni stan človeške družbe izvirajo, in ako omiko in izobraženje kakenga naroda spoznati hočemo, oglejmo se na stanje njegovih šol; po večem ali manjem številu šol posnamemo tudi lahko stan njegove omike v slednem obziru.

Več šol da imamo, več sreča je za nas. Da se tega bolj v živo prepričamo, se ozrimo le na eno podobo iz vsakdanjega življenja, in spremimo dva mladenca na popotvanju skoz življenje.

Skerbni starši pošljejo svojega sinčka zgodaj v šolo. To je za-nj dvojna korist. Za domače dela je še nezmožen, morebiti bi se zgodaj lenobe privadil, ali v šoli mu učenik vedno da opraviti tudi na dom; tako se obvarje otrok marsikake hude razvade, in že to je za-nj velika dobrota. Al bistri si on pri tem svoj um, o kratkem času zna brati, pisati, računati itd., pouden je v verskih resnicah in je tako temelj njegove prihodnje sreče položen. Naj se loti kterelega stanú koli hoče, so mu te vednosti k veliki koristi, in odperta mu tudi stoji pot k velikim službam in častem.

Pa recimo, da se naš mladenec kmetije poprijeti hoče. V šoli se je med raznimi nauki tudi v sadjoreji dobro izuril. Nasadi si krog svoje hiše in po pašnikih nar žlahnejšega sadja, ki mu brez tega, da je za dom z dobrim sadjem, moštom, klsom previden, tudi še marsikak lep denar za prodano sadje v hišo privabi. Ker rajtati in pisati zna, mu je gospodarstvo na pol leže. Slišal je naš mladenec v šoli tudi od dobrih kmetijskih in živinozdravniških knjig; vse te si omisli, jih v dolzih zimskih večerih prebira, si s tem dolgčas kratki in zajema zraven zlate nauke, po katerih svojo kmetijo tako vpravna in tako mož premožen postane. Le eno samo dobro lastnost med veliko drugimi še poglejmo nad njim. On je, na priliko: od farne cerkve zlo oddaljen, le v nedeljo zamore do taiste priti. Kako lepo je, priprostega kmeta, ki je celi teden pridno delal, v nedeljo viditi, kako iz svojih bukvic pobožno moli, kako pazljivo on tudi posluša božjo besedo, ki njega in njegove k brunnemu življenju napeljuje. On si prizadeva po teh naukih svoje življenje vpraviti, in ako mu Bog tudi nesreče, dolge bolezni itd. pošlje, on se vé v vsem tolažiti, posebno mu to, da brati zna, kakor zvest tovarš, vedno kratek čas dela. Z eno besedo: On srečno in pobožno živi in navadno tudi srečno umerje. — Natavžente tacih in enacih izgledov iz vsih stanov bi zamogli naštet, in dokazati, kako ravno le iz dobro vredjenih šol sreča za človeštvo izvira, in še bi ne prišli do konca. —

Oglejmo se zdaj na drugo stran. Lenim in zaničnim staršem ni ravno posebno za dobro izrejo svojih

otrok mar. — „Niso za družega, kakor za jesti“, se sliši pogostoma, „naj gredo pa služiti, za pastirje so že dobri“. — Otrok pride zgodaj na ptuje (al če je tudi doma) se klati za živino po pašnikih in hostah, pohajkva in polega po sencah in tako se mu zgodaj lenoba v serce vcepi. Od svojih bolj odrašenih tovaršev sliši malo dobrih, veliko pa pohujšljivih in hudobnih besedi, vidi slabe izgled, in le prepogostoma so taki otroci že v zgodnji mladosti vsi popačeni. Postanejo večji, se vdi-njajo za hlapce itd., al sirovost in neomikanost jim postane navadna zvesta tovaršica skoz celo življenje. Ob nedeljah in praznikih pridejo do cerkve, ko že odzvoní. Al gredo morebiti, ki so celi teden komaj kako pobožno besedo slišali, zdaj k sv. maši in pridigi? — kratkomalo ne. — Med sv. mašo zvunaj cerkve vogle podpirajo, med pridigo pa za kakim zidom leže in duhan puhajo. Le prepogostokrat se kaj tacega vidi. Al more potem drugače biti, da so taki, po telesu sirovi, na duši malo drugač ko divjaki? — Takemu človeku je malo potov skoz življenje odpertih; ako ima kmetijo, je navadno slab gospodar; brez svojega domovanja ostane navadno večin posel in večin terpin; ako je zdrav, mora delati ko črna živina; ako je bolan, leži Bogu na milo in navadno je od vsih zapušen. Za drugi stan je težko pripraven, le, če na priliko vojak postati more. Pa tudi tú se mu boljše ne godí. Ker se v mladosti ni nič učil, tudi nič ne zna, ostane tedaj večin prostak (gmajnar). Takim zaničnim pa ojstra pokoršina ne diši, postanejo beguni, tatje, roparji itd., in po zaporih velikokrat žalostno svoje življenje končajo! —

Nikakor bi pri takih premišljajah ne prišel do konca, toraj le še ponovim besede, ktere sem v začetku izustil: „Šole so človeštvu k neizrekljivej koristi, one so padlaga vsega človeškega blagostanja“.

(Po „Šolsk. prij.“)

Zgodovinske reči.

6. Kje sta kneza Privina in Kocel imela svoje posestvo?

V novih časih zgodovinska vednost sploh veliko napreduje, ker so njeni prijatli začeli njene izvirne studence bolj na tanko in bolj globoko preiskovati. Tudi naše slovenske strani („si licet parva componere magnis“) imajo še veliko v támi zakopanega, kar se je nekaj že začelo iz globočine rovatí, nekaj in pa ne malo še neodkrito leži. Na primero je zraven napisov na rimskih kamnih pog. Terstenjakovem razlaganji ravno tisti kratki sostavek neimenovanega pisatelja od spreobrnjenja Korotancov (Anonymus de conversione Carantanorum).

Perve izdaje tega spiska pri Kanizii in Hanzicu pri bavarških pisateljih so se opirale najbolj pozne in manj tanke rokopise; in dva pogrška, ali prav za prav le eden, sta vsemu obsežku drug pomen dajala. Stalo je namreč pisano, kje da je Privina, krog l. 830 iz Moravije pregnani knez, od nemškega kralja Ludovika zemljo v posestvo dobil: en del Panonije krog reke, ktera se imenuje Sana — „circa fluvium, qui dicitur Sana.“ Nihče pri tem imenu ni na družega mislil, kakor na Savinjo v dolnjem Štajerji, dasiravno bi se bilo pri pretehtovanji imena Panonije, pri nape-ljanji Drave kot južne meje, pri naznanji mesta Salapug ali Salaburg in družih okolišinah moglo na kateri pogršek v pisanji misliti, in na tako misel bi bil imel drugi pogršek sam peljati, namreč pisanje: da je Privina zidal terdnjavo ali grad v logu in „palu Sellede fluminis“, kar v latinskem nič ne pomeni, in se samo popravi v to: „in palude Selle“, to je: v močvirji Zele-

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., seer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, seer 1 fl. 30 kr.

Tecaj XI.

V sredo 16. novembra 1853.

List 92.

Od pozimske klaje za živino.

(Konec.)

Répa in pésa. Vse sorte répe in pése so govedom posebno dobra in zdrava piča in nadomestujejo senó naj bolje. Répa in pésa ne delate tistih napak, ki zlasti spolovila krav zadevajo, kakor jih dela krompir. Vendar naj se tudi répa ali pésa v pravi meri pokladate, ne čez polovico vsakdanje klaje, po seneni vrednosti prerajtane. Preden se répa ali pésa razreže za živinsko pičo, naj se očisti ali omije, ker se koreninrada parst derži. — Repno perje nima velike vrednosti, in pesno žene rado na drisko.

Laška repica (topinambur, tudi judovski krompir imenovana) ostane čez zimo dobra v zemlji na njivi, in pride spomladi, ker še le póżno kaliti začinja, gospodarju toliko bolj na hvalo, ker krompir in répa že kalita in zatega voljo slaběji prihajata. Ker ima laška repica nekoliko smolika-stvari (Harzstoff) v sebi, je sperva zoperna živini, za to je prav, iz začetka jo mešati s krompirjem; ko se pa je goveda enkrat navadijo, jo jejo prav rade. Od tod morebiti pride, da jo eni kmetovavci hvalijo, eni pa ne, ker na tem je veliko ležeče, da se živini prikupi in da jo rada je. Kar pa tečnost laške repice utiče, stoji med péso in krompirjem, to je, ako se živini stanovitno poklada, da se je dobro privadi. Goveda in ovce se redé dobro po njej, se vé da tudi zraven nje v primeri slame in sená manjkati ne smé, kakor pri krompirju, répi in pési. Kakor krompir ima tudi laška repica pri molznih kravah to lastnost, da je mléka seer veliko, smetanepa malo. Suhe stebila s pirjem vred jejo ovce raji kakor goveda, kterim se zrezati morajo; njih tečnost stoji v sredi med senom in slamo. Zelene stebila s pirjem pa teknejo ovcam in govedom, pa rekel bi, da ne kaže jih porezati in živini pokladati, ker se potem manj repice pridela.

Kapus, sosebno glavati kapus in kravji kapus, je seer sila vodena piča (v 100 delih kapusa je 90 delov vodenega), vendar se dobro priléže molznim kravam s prikladano suho kermo; veliko sira se dá iz mléka tacih krav napraviti, ki so bile kermene s kapusom. Od kapusa, ki je za drugo rabo namenjen, je tudi perje in štor dobra piča.

Od ostankov krompirjevih v žganjarjih vse to veljá, kar smo rekli od krompirja; mladi živini, plemenski in molzni živini ne teknejo; mléko je vodeno, rado plavo, in sirovo maslo iz njega je slabo; raji so se za pitavno živino, toda s polovico suhe klaje.

Olarske tropine, to je, ječmenovi ostanki v olarijah so več ali manj vredne po tem, ali je slad (mole) po kuhi óla manj ali bolj izpit bil. Molzni in pitavni živini posebno dobro teknejo, ako se ji zraven te mehke klaje še priklada senó. Krave, dolgo in obilo kermene s tropinami, se začno pogostoma pojati; bikom se smejo le po malem pokladati.

Izprešana pésa iz cukrofabrik je govedom ravno tako dobra, kakor pésa sama.

Lanéne preše ali pèrga imajo veliko večje tečnega v sebi; nekteri jih cenijo kakor rež, večí del kmetovavcov pa jih stavi pod rež. Ker so sila mehka klaja, se ne smejo same pokladati, ampak s senom vred. Pokladajo se raztopljene v vodi ali za pijačo ali se poliva rezanca z njimi, ali pa se suhe v štupo zdrobljene potresajo pa ne na debelo po piči. V vodi se skisajo sila naglo, za to se mora posoda pridno čediti. Za konje niso; jih preveč napenjajo; tudi pri govedih se kot poglavitna piča ne smejo pokladati, z drugo pičo vred pa so kaj tečne ze mléko. Pitavno živino obilo redé, meso pa po njih ni kaj posebno dobrega okusa. Če jih živina preveč dobíva, si pokvari želodec, potem jih ne prebavlja lahko in se mléko ima duh po njih. — Enake lanénim prešam so ogeršične in makove, pa te manj redé in živini niso tako prijetne, dokler se jih seasomane privadi. Perga iz hidravliških mašin je slaběji, kakor je tista, ki je po stari navadi prešana, ker une ne pustijo nič olja v njih, ampak le grenko stvar. Od tod izvira različna hvala prés. Več kot 5 funtov prés na dan naj se nobeni živini ne daje.

Zernje žita in sočivja. Celega žita ali sočivja govedom pokladati se ne spláča, za to ker ga goveja živina je naj manj prezvečiti v stanu. Zdrobljeno (šrotano) žito pa kaj dobro živino redí in mléka imajo po njem krave veliko. Enmalo pred teletom in kmalo po teletu zdrobljeno žito z vodo za pijačo kravam posebno tekne, pa tudi teletom, ki se počasi odstavljajo. Holstajnci, naj bolj skušeni v tem, pa žitni drob takole cenijo: za mléko naj tečnisi je pšenični drob, za tem ovseni, za tem reženi in naj zadnji je ječmenov, ki je bolji za meso. Za pitavno živino je žitni ali sočivni drob kaj dober.

Otrobi, ne popolnoma izmleti, imajo veliko tečnega v sebi, pa ni dobro jih preveč na enkrat dajati; pokvariijo želodec; za pijačo osoljeni živini naj bolj teknejo.

(Woch. f. L. F. u. Hausw.)